

ERKEN DÖNEM SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem Ökcün-Akçamuş

ERKEN DÖNEM SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİ

✓ Erken dönem sosyal iletişim becerileri dil gelişiminin bir parçası ve öncülü olarak görülmektedir.

✓ Erken dönem sosyal iletişim becerileri dil-öncesi dönemde gelişen ve iletişim amaçlı kullanılan davranışlardır.

✓ Jestler

✓ Koordineli bakış

✓ Seslendirmeler

✓ Taklit

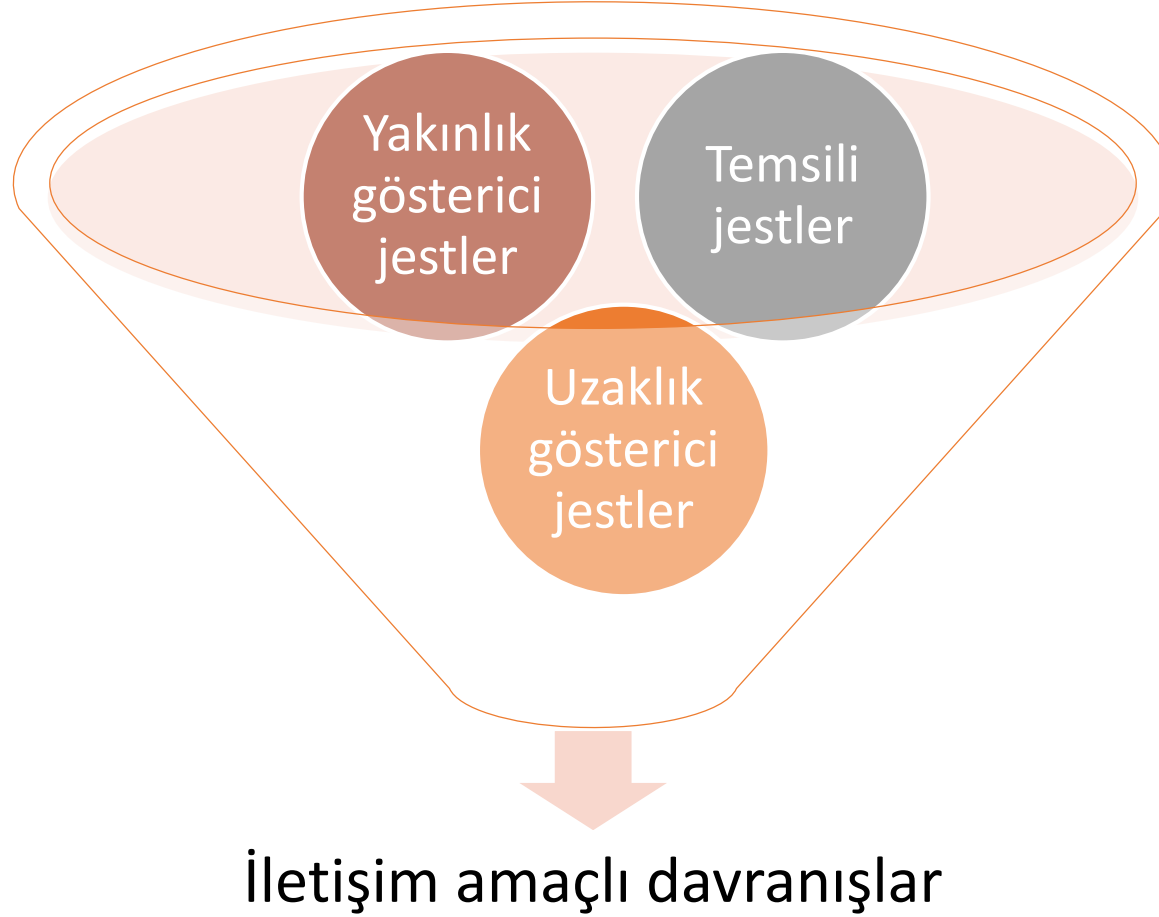
Davranışlarından biri ya da birkaçının birlikte kullanımı

Erken Dönem Sosyal İletişim Becerilerinin İletişimsel İşlevleri

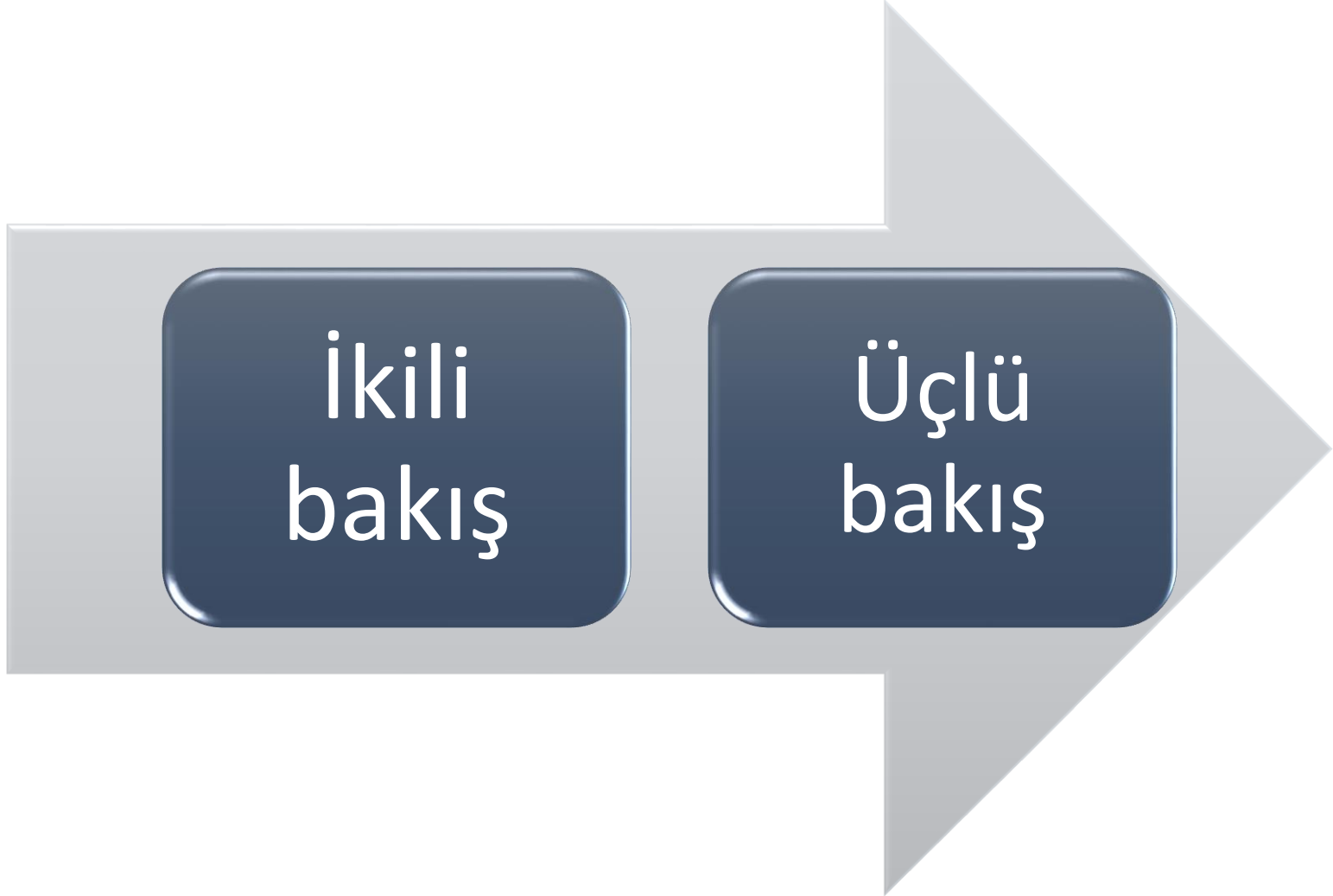
(Jestler, Bakışlar, Taklit, Seslendirmeler)

Jestler

Bakış

Seslendirmeler

1

- İlk refleksif seslendirmeler (öksürme, ağlama vb)

2

- Gıgıldama –Ağulama (2-3. ay)

3

- Bazı ünsüz ünlü birleşimleri (4-6 ay)

4

- Babıldama- mırıldanma tekrarı (7-9 ay)

5

- Jargon 10-12 ay

Taklit

- İşlevlerine göre
 - Öğrenme amaçlı
 - Sosyal etkileşim amaçlı

- Türlerine göre
 - Anında
 - Ertelenmiş

DİL-ÖNCESİ SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Amaç

- Dil-Öncesi sosyal iletişim becerilerinin öğretiminin amacı bu becerilerin
 - Kazanımını sağlamak
 - Sıklığını artırmak
 - Karmaşıklığını artırmaktır.

Öğretimsel Hedefler

- Dikkat –koordineli dikkat (Bakış)
- Seslendirmeler
- Jestler ve Taklit
 - İşlevlerini artırmak
 - Sıklığını artırmak
 - Birlikte kullanımlarını artırmak

- Çocuklarda dil- öncesi iletişim davranışları birden fazla işlevde çıkmaya başladığında,
- Çocuk iletişimsel amacını rahatlıkla dil-öncesi iletişim davranışlarıyla anlatmaya başladığında (dakikada en az iki amaçlı iletişim davranışı) ya da
- Kendiliğinden sözcük üretmeye başladığında (spontan 35 ve daha fazla sözcük kullanımı) dil için müdahale yapılır.

YÖNTEM

ERKEN DÖNEM SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Söz-Öncesi Milieu Öğretimi

- Bu yöntemde kullanılan teknikler doğal bağlamı öğretim için temel alan ve doğal olarak ortaya çıkan olanakları kullanan tekniklerdir
- Sosyal iletişim becerileri kullanıldıkları bağlamlarda öğretilir
- **Çocuğun ilgisinin izlenmesi nedeniyle çocuğun sosyal katılımı sağlanır**
- Çocuğun başlattığı etkinlikler oyunlar ya da çocuğun ilgilendiği oyuncaklar ve nesnelere etkileşim fırsatı yaratmak için kullanılır.
- Çocuklar iletişim davranışları sonucunda iletişimsel bir yanıt alırlar.

ERKEN DÖNEM SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Söz-Öncesi Milieu Öğretimi

- Çocuğun liderliği izlenir
- Çocuğun iletişime girmesi için olanaklar yaratılır
- **Çocuğun iletişime girmesi beklenir**
- Çocuğun performansından daha karmaşık bir iletişim davranışı için girdi verilir
- Çocuğun iletişim davranışlarına genişletilerek dönüt verilir.

Söz-Öncesi Millieu Öğretimi

**ETKİLEŞİMSEL
ÖĞRETİM
TEKNİKLERİ**

**DOĞRUDAN
ÖĞRETİM
TEKNİKLERİ**

SMÖ YÖNTEMİ ETKİLEŞİMSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

ORTAMIN DÜZENLENMESİ

ÇOCUĞUN LİDERLİĞİNİN İZLENMESİ

ÇOCUĞUN HAREKETLERİNİN TAKLİT
EDİLMESİ

İLETİŞİMSEL TEŞVİK STRATEJİLERİ

MODEL OLMA VE GENİŞLETME

ORTAMIN DÜZENLENMESİ

RUTİNLER OLUŞTURULUR

- Çocuğun günlük etkinlikleri için rutinler (yemek saati, uyku saati, oyun saati)
- Her dersin başında bir selamlaşma rutini
- Şarkılı rutinler , Sıra almaya dayalı rutinler
- Her etkinliğin sonunda bitti vb. Jest içeren rutinler

TANIMLI BİR OYUN ALANI OLUŞTURULUR

- Sınıfta çocukla oyun oynanabilecek tanımlı bir oyun köşesinin olması önemlidir.
- Bu alan fiziksel olarak çocuğu yetişkine yakın durması için sınırlandırılabilir
- Dikkat dağıtıcı uyaranlardan temizlenir.

DİKKAT DAĞITICI UYARANLAR KALDIRILIR

- Çocuğun dikkatini dağıtabilecek sesler, kokular ve görsellerin temizlenmesi çocuğun dikkatini yetişkine daha rahat yönlendirmesine yol açacaktır.
- Oyuncak sayısı da sınırlandırılabilir.

OYUNCAKLAR BELİRLİ BİR SIKLIKTA DEĞİŞTİRİLİR

- Çocukların oyuncaktan sıkılma durumuna karşı alandaki oyuncaklar 2-3 haftada bir değiştirilir.
- İlgisinin sürdüğü oyuncak yeni oyuncak setinin içinde bırakılır

SMÖ YÖNTEMİ ETKİLEŞİMSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

ORTAMIN DÜZENLENMESİ

ÇOCUĞUN LİDERLİĞİNİN İZLENMESİ

ÇOCUĞUN HAREKETLERİNİN TAKLİT
EDİLMESİ

İLETİŞİMSEL TEŞVİK STRATEJİLERİ

MODEL OLMA VE GENİŞLETME

ÇOCUĞUN LİDERLİĞİNİ İZLEME

Çocuğun etkinliği seçmesine izin verilir

- Çocuk oyuncak seçtikten sonra oyun kurması içinde bir süre beklenir, çocuğun liderliğine izin verilir

Çocukla yüz yüze konum alınır

- Çocuğun kolaylıkla göz teması kurabileceği ve yetişkinin hareketlerini görebileceği bir pozisyon alınır

Çocuğun oyununa katılım sağlanır

- Çocuğun oyununa yardım edilir ya da oyun partneri olarak katılır.

Oyun üzerine yorum yapılır

- Soru sormaktan ve yönerge vermekten kaçınarak oyun üzerine yorum yapılır.

Çocuğun yetişkinle iletişime girmesi için beklenir

- Çocuğa soru sorulmaz, oyuna katıldıktan sonra iletişim başlatması için beklenir.

Çocukla iletişim için ısrarlı olunur

- Çocuğun sıkılıp sıkılmadığı konusunda dikkatli olunur.
- Ret= Farklı davranışla tekrar deneme

Durum kontrol altında tutulur

!

ÇOCUĞUN LİDERLİĞİNİ İZLEME-İPUÇLARI

- **Oyuncakla oyun:** Çocuğun sevdiği oyuncaklar ortamda bulundurulur. Mümkünse her oyuncaktan iki tane bulundurulur.
- Çocukların sadece oyuncakla değil birçok nesne ile oynayabileceği akılda bulundurulur.
- **Nesnesiz oyunlar:** Çocuk bu tür oyunları seviyorsa da çocuğun liderliği izlenir. İlgileri ile oyun oluşturulur (Gıdıklamaca, kovalamaca, çekiştirme, Cee vb.).
- Bu oyunlar içinde çocukla iletişime girmeye çalışılır.
- **Duyusal Oyunlar:** Bu tür oyunlarda da çocuğun liderliği izlenir.
- Çocuğun oyununa katılım sağlanır (Sıra ile aşığı açıp kapatma, su ile oynama, kum ile oynama vb).

SMÖ YÖNTEMİ ETKİLEŞİMSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

ORTAMIN DÜZENLENMESİ

ÇOCUĞUN LİDERLİĞİNİN İZLENMESİ

ÇOCUĞUN HAREKETLERİNİN TAKLİT
EDİLMESİ

İLETİŞİMSEL TEŞVİK STRATEJİLERİ

MODEL OLMA VE GENİŞLETME

ÇOCUĞUN TAKLİT EDİLMESİ

Oyuncakla oyun taklit edilir

- İki set oyuncak bulundurmaya çalışılır
- Çocuğun oyuncakla yaptıkları taklit edilir
- Çocuğun dikkatini yetişkin üzerine çeker

Jestlerin ve hareketler taklit edilir

- Çocuğun jest ve eylemlerinin artmasını sağlar.
- Dikkati yetişkin üzerine çeker
- Çocuk oyuncakla oynamıyorsa etkili bir stratejidir

Seslendirmeler taklit edilir

- Çocuğun bütün konuşma konuşma sesleri taklit edilir.
- Konuşan çocukla sadece oyunla ilgili sözcükler taklit edilir

Sadece olumlu davranışlar taklit edilir

- Taklit edilen davranış artma eğilimi gösterir.
- Bazı problem davranışlar için iletişimsel işlevi söylenerek uygun eylem için model olunabilir

Taklit rutini oluştuktan sonra eylemler çeşitlendirilir

Tüm bunları yaparken canlı ve neşeli olmak

- **Etkinlikle ilgili coşkulu davranmak:** Çocuğun seçtiği etkinliklere katılırken coşkuluymuş gibi davranılır. Bu durum sosyal katılımı artırır
- Etkinlik yeni yollarla da yapılabilir
- **Abartılı jestler kullanmak:** Konuşurken zaman zaman abartılı jest kullanmak anlamın çocuk için daha belirgin olmasını sağlar.
- Çocuğun eylem hakkında yorum yapması kolaylaşır
- Jest modeli sağlar
- **Abartılı yüz ifadeleri kullanmak:** Bağlamla anlamlı abartılı yüz ifadeleri çocuğun bağlamı anlaması için ek bilgi sağlar
- Çocuk yüz ifadelerinin anlamlarını ayırt etmeye başlar
- **Abartılı sesletimler kullanmak** Konuşmanın hızında tonunda değişiklikler yapılır (Fısıldama abartılı ses kullanma). Şaşırtıcı durumlarda abartılı sesler kullanılır.
- Çocuğun dikkatini yetişkinin yüzüne çekmeye yardımcı olur

SMÖ YÖNTEMİ ETKİLEŞİMSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

ORTAMIN DÜZENLENMESİ

ÇOCUĞUN LİDERLİĞİNİN İZLENMESİ

ÇOCUĞUN HAREKETLERİNİN TAKLİT
EDİLMESİ

İLETİŞİMSEL TEŞVİK STRATEJİLERİ

MODEL OLMA VE GENİŞLETME

İLETİŞİMSEL TEŞVİK STRATEJİLERİ

Az verme

- Blok , puzzle , kraker vb. yiyecek ve oyuncak parçalarından her seferinde bir tane verilir. Bazen vermeden önce bekleme stratejisi kullanılır

Erişimi kontrol etme

- Çocuğun sevdiği bir çikolata, bonibon ya da oyuncak çocuğun görebileceği fakat erişemeyeceği şekilde konumlandırılır

Yardım gereksinimi yaratma

- Çocuğun kendisinin çalıştırmakta zorlanacağı oyuncaklar sunulur (kurmali oyuncaklar vb.) Çocuğun yardım talep etmesi beklenir

Rutini yarıda kesme

- Belirli bir rutin oluşturulduktan sonra rutin yarıda kesilir ve beklenir.

Sabotaj

- Sadece çocuğun tanıdığı bildiği etkinliklerde kullanılır. İsteddiği etkinliğin tamamlanması engellenir ya da o etkinlik için gerekli materyallerden biri eksik bırakılır.

Seçenek sunma

- vb.
- İki nesne-oyuncak sunularak seçim yapmasını beklenir.

Beklenmedik durumlar yaratma

- Ayakkabıyı ayak yerine eline giydirmek gibi beklenmedik durumlar

İletişim teşvik stratejileri

- Bekleme ve model olma ile birlikte kullanılır.

DİL İÇİN MODEL OLMA VE GENİŞLETME

- **Çocuğun eylemlerinin anlamı hakkında konuşmak:** ilgilendiği dikkatini verdiği nesne ve eylem üzerine konuşmak
- Amaçlı olmayan davranışlara amaçlıymış gibi davranmak ve yorum yapmak
- **Çocuğa uygun dil kullanmak:** Kullanılan dil çocuğa göre basitleştirilir, konuşmanın hızı ayarlanır, önemli sözcüklere vurgu yapılır ve tekrarlayıcı olunur. Konuşma jestlerle desteklenir.
- **Çocuğun ilgisi üzerine model olmak:** Paralel konuşma, kendi kendine konuşma.
- **Genişletme**
- **Odaklanmış uyarım**
- **Çok soru sormaktan kaçınma**

SMÖ YÖNTEMİ ETKİLEŞİMSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

ORTAMIN DÜZENLENMESİ

ÇOCUĞUN LİDERLİĞİNİN İZLENMESİ

ÇOCUĞUN HAREKETLERİNİN TAKLİT
EDİLMESİ

İLETİŞİMSEL TEŞVİK STRATEJİLERİ

MODEL OLMA VE GENİŞLETME

Doğrudan öğretim stratejileri

- En çoktan en az sınırlıyıcıya
 - Fiziksel ipucu (sadece jestler)
 - İstenen davranış için model olma (jestler ve seslendirmeler)
 - Sözel taklit (seslendirmeler)
 - İstenen davranış için sözel ipucu (jestler, seslendirmeler, bakma)
 - Bekleme (jestler, seslendirmeler, bakma)
 - Çevresel düzenleme ve materyal yönetimi

TEŞEKKÜRLER!!!

meralcilem@gmail.com